

Scuola universitaria professionale
della Svizzera italiana

SUPSI

Palacký University
Olomouc

UNIVERSITÀ
DI TORINO

OBRAZOVÝ MATERIÁL K SYLABU PRO PRŮVODCE

SALY TERRENY A GROTTY ARCIBISKUPSKÉHO ZÁMKU V KROMĚŘÍŽI

doc. PhDr. Jana Zapletalová, Ph.D.
Univerzita Palackého v Olomouci
Katedra dějin umění FF

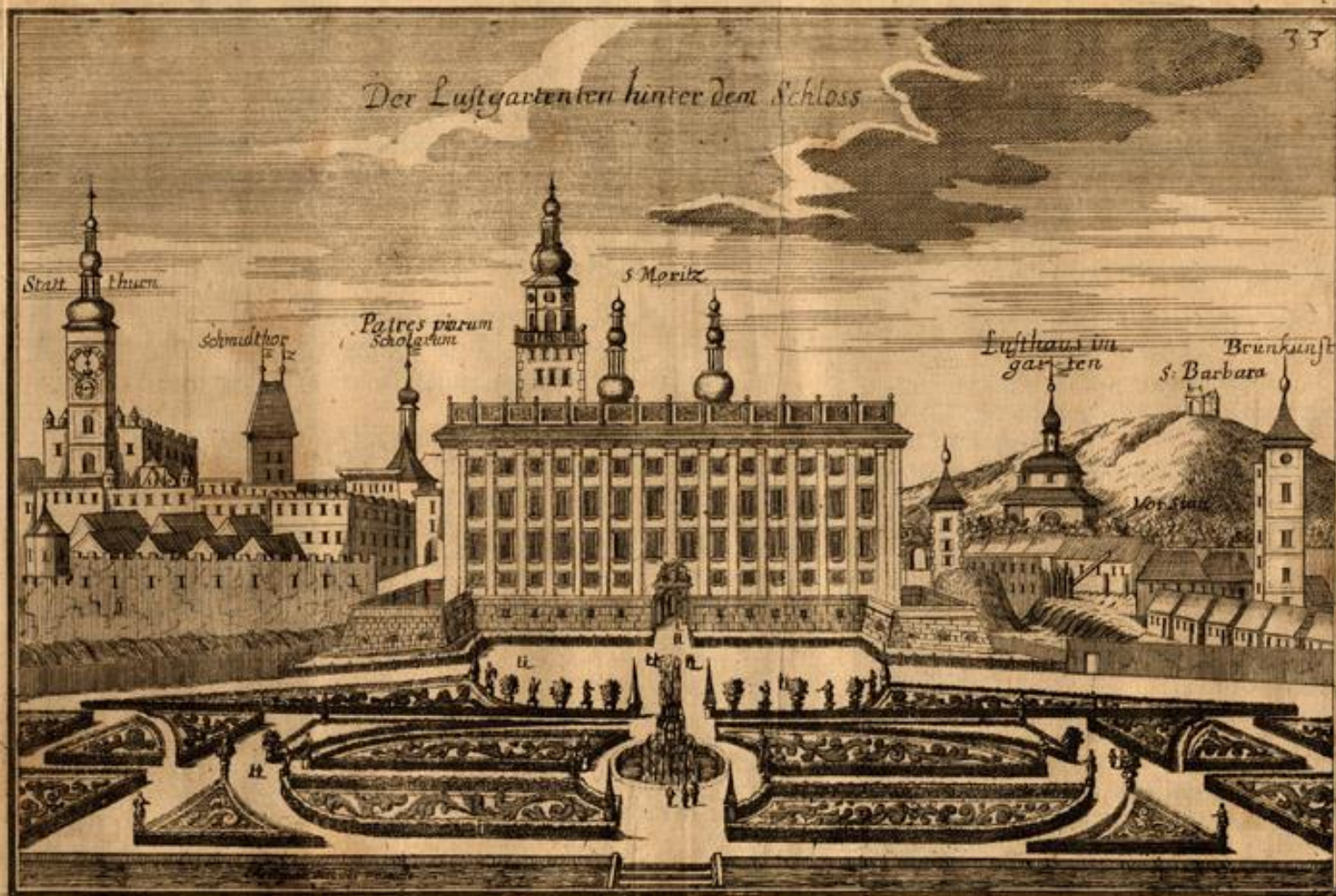

Co-funded by
the European Union

STUCCO DECORATION ACROSS EUROPE (2022-1-CZ01-KA220-HED-000085652)

SALY TERRENY A GROTTY - přehled

- **Objednavatel:** kníže-biskup Karel z Lichtensteinu-Castelcornu, olomouckých biskup
- **Doba realizace:** přibližně 1688–1695

- **Architekt:** Giovanni Pietro Tencalla, švýcarský architekt z Bissone
- **Koncept výzdoby:** malíř a augustinián Martin Antonín Lublinský a biskup Karel z Lichtensteinu-Castelcornu

- **Štukatér:** Baldassarre Fontana (a jeho bratr), švýcarský štukatér z Chiassa
- **Malíř:** Paolo Pagani, italský malíř z Valsoldy
- **Autor mramorových bust:** Tommaso Rues, benátský sochař
- **Autor pískovcových soch v nikách:** neznámý, někdy uvádět jistý sochař Fedele
- **Kameník:** Andrea Aglio, švýcarský kameník z Arzo
- **Grottista:** Jean Baptista Dieussard, francouzský sochař

GRAFICKÝ LIST ZNÁZORŇUJÍCÍ ZAHRADNÍ PRŮČELÍ ZÁMKU S POHLEDEM DO PODZÁMECKÉ ZAHRADY

GRAFIKA VZNIKLA ROKU 1691

Není jasné, zda grafika znázorňuje tehdejší podobu zámku, anebo spíš záměr v té době stále nedostavěného zámku a Podzámeké zahrady. Není zřejmé, zda v této podobě byla zahrada někdy vůbec realizována.

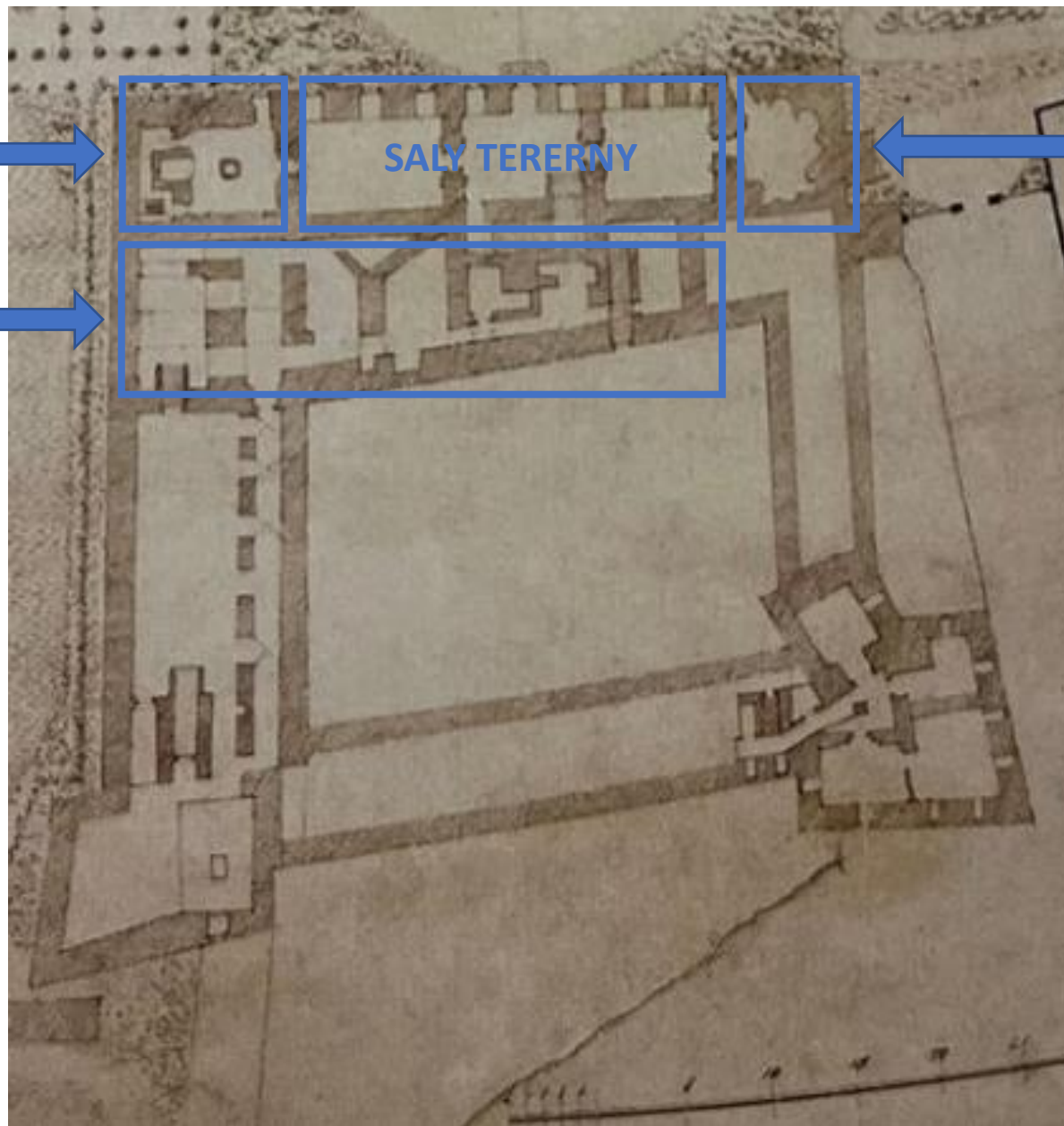
Justus van den Nypoort podle Georga Matthiase Vischera, *Pohled na zahradní průčelí zámku a parter Podzámeké zahrady*, lept 1691. Foto: Muzeum umění Olomouc – Arcidiecézní muzeum Kroměříž

APOLLONOVA
GROTTA

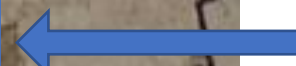

VINNÉ SKLEPY

SALY TERERNY

DŮLNÍ GROTTA

Anton Arche, Celkový plán na úpravu Podzámecké zahrady, detail. Kresba tuší a tužkou, papír, po 1834, Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc.

Co-funded by
the European Union

STUCCO DECORATION ACROSS EUROPE (2022-1-CZ01-KA220-HED-000085652)

PODZÁMECKÁ ZAHRADA

ZÁMEK

PROSTŘEDNÍ SÁL

Co-funded by
the European Union

PO TOMTO
SCHODIŠTI
PŘICHÁZELA
ŠLECHTA

TENTO PORTÁL
PROPOJOVAL SALY TERRENY
S VINNÝMI SKLEPY
A SERVISNÍM SCHODIŠTĚM,
SLOUŽIL K OBSLUZE
ŠLECHTY
(nanášení pokrmů a vína)
DNES ZAZDĚNO ☹️

Co-funded by
the European Union

AUTOR VŠECH NÁSTĚNNÝCH
MALEB V SALÁCH TERRENÁCH:

PAOLO PAGANI

- Byl to italský malíř, který pocházel z Castello di Valsolda (malé obce na břehu Luganského jezera v severní Itálii).
- Vyučil se zejména v Benátkách.
- Nástěnné malby v salách terrenách jsou velmi poničené (byly zakryty v minulosti pod vrstvami vápenných líček), následně necitlivě čištěny.

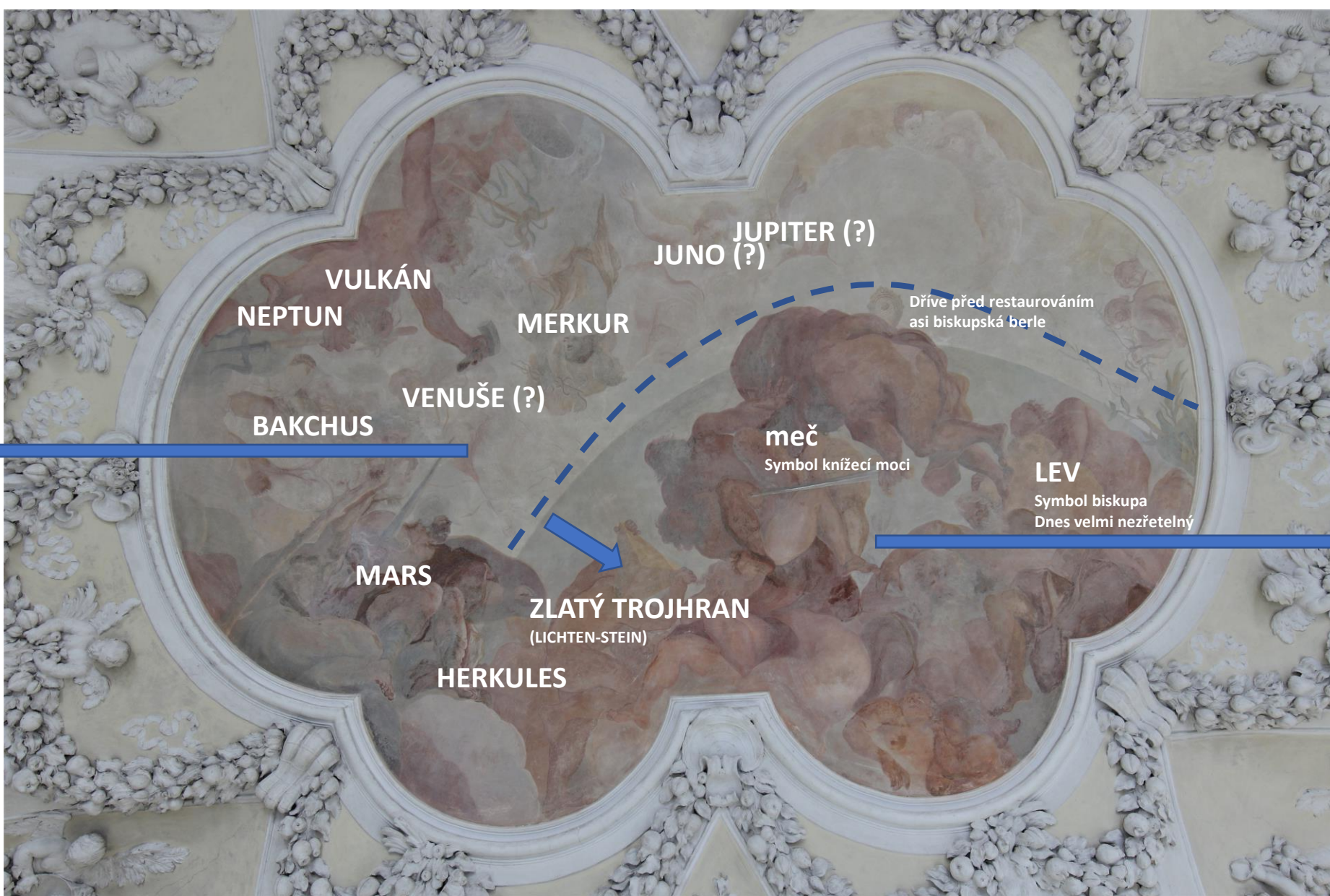
Takto zářivě barevné, živé a kontrastní byly původně Paganioho malby v salách terrenách.

Castello di Valsolda, Itálie, farní kostel sv. Martina, kde se Paganio narodil a který osobně vymaloval po návratu z Moravy.

Co-funded by
the European Union

Ve světlejších barvách při levé a horní části je znázorněna oblast Olympu, kde jsou vyobrazení různí olympští bohové.

Tmavšími barvami je znázorněná „pozemská část“, je vyplněna svalnatými nahými mužskými těly. Jeden vynáší na ramenu biskupův znak směrem nahoru na Olymp.

MUŽ NESOUCÍ HERALDICKÝ ZNAK
KNÍŽETE-BISKUPA KARLA Z
LICHTENSTEINU-CASTELCORNA
(ZLATÝ TROJHRAN)

BŮH VÁLKY MARS
(drží v pravici tasený meč, v levici
má štít, na hlavě přilbu)
Škaredě se dívá směrem k
postavě se znakem biskupa (snad
příměr k válce, která
pronásledovala biskupa Karla v
době jeho episkopátu a marnila
jeho úsilí o správu země a s tím
spojeném věčné zásluhy).

Co-funded by
the European Union

NÁSTĚNNÉ MALBY V OVÁLNÝCH MEDAILONECH:

autor: PAOLO PAGANI

- Nástěnné malby jsou velmi zničené.
- Původně zářily intenzivními barvami mezi bělostnými štuky.
- Na některých jsou nápisové pásy, vesměs již nečitelné.
- Medailony znázorňují různé postavy oslavující ctnosti biskupa Karla a zřejmě i jeho předchůdců.

Co-funded by
the European Union

ŠTUKOVÉ DEKORACE JSOU NEJKVALITNĚJŠÍ A NEJCENNĚJŠÍ SOUČÁSTÍ UMĚLECKÉ VÝZDOBY SAL TERREN

- Autorem byl [evropsky významný štukatér Baldassarre Fontana](#) (pocházel z Chiassa ve Švýcarsku, je to město na hranicích s Itálií).
- Štukové dekorace jsou ve špičkové umělecké kvalitě. Zkuste tu kvalitu v tom najít a naučit to vidět i vaše posluchače.
- **Kvalita se projevuje v kráse detailu, živosti, plasticitě (od reliéfů „zanořených“ ve zdi přechází do plně plastických, až sochařských částí), bohatosti tvarů a jejich rozmanitosti (žádný prvek se neopakuje, ale je vždy jiný), nápaditosti a invenci, skvělém rozvržení celku, lehkosti, bezprostřednosti, hravosti...**

MERKUR (řec. Hermes)

posel Jova, **průvodce**, provázel duše do podsvětí, ochránce obchodníků a bůh obchodu, možná i zde má hrát roli průvodce po salách terrenách (?)

Mezi jeho symboly patří:

- kaduceus – hůl obtočená dvěma hady a nahoře okřídlená, měla schopnost přivodit spánek
- okřídlené opánky – umožňují rychlý let
- okřídlená čapka
- hlásná trubka
- kohout

SEVERNÍ SÁL (SÁL JARA A LÉTA)

Co-funded by
the European Union

STUCCO DECORATION ACROSS EUROPE (2022-1-CZ01-KA220-HED-000085652)

LÉTO

Znamení zvěrokruhu:

- Rak
- Lev
- Panna

JARO

Znamení zvěrokruhu:

- Beran
- Býk
- Blíženci

Co-funded by
the European Union

Co-funded by
the European Union

STUCCO DECORATION ACROSS EUROPE (2022-1-CZ01-KA220-HED-000085652)

Co-funded by
the European Union

STUCCO DECORATION ACROSS EUROPE (2022-1-CZ01-KA220-HED-000085652)

NÁSTĚNNÉ MALBY V OVÁLNÝCH MEDAILONECH:

autor: PAOLO PAGANI

- Nástěnné malby jsou velmi zničené a hodně přemalované.
- V důsledku toho není možné určit jednoznačně jejich námět.
- Medailony znázorňovaly různé nahé mužské figury.
- Původně zářily intenzivními barvami mezi bělostnými štuky.

Co-funded by
the European Union

ŠTUKOVÉ DEKORACE

Baldassarra Fontany jsou nejkvalitnější uměleckou součástí výzdoby. Jde o práci vynikající kvality plně srovnatelnou s nejvýznamnějšími díly v té době v Evropě vůbec.

Co-funded by
the European Union

ŠTUKOVÉ DEKORACE V SÁLE JARA A LÉTA:

Tematicky se váží k symbolice jara a léta
(např. motivy obilných klasů, květin,
ovoce atd.)

Co-funded by
the European Union

NA CO SE U ŠTUKŮ DÍVAT?

V květech, plodech a listoví se nic neopakuje, všechno je modelované z ruky přímo v daný okamžik na klenbě. Velká fantazie a suverénní schopnost modelace.

Obrovská plasticita a variabilita květin a listoví. Od rytin a mělkého reliéfu až po plně plastické části ve středu.

Postava anděla jakoby vylétala klenbou. Někde je „zapuštěna“ do stěny, někde „vylézá“ do reliéfu, v partii nohou a pravé ruky je zcela trojrozměrně plastická (přechod 2D – 3D).

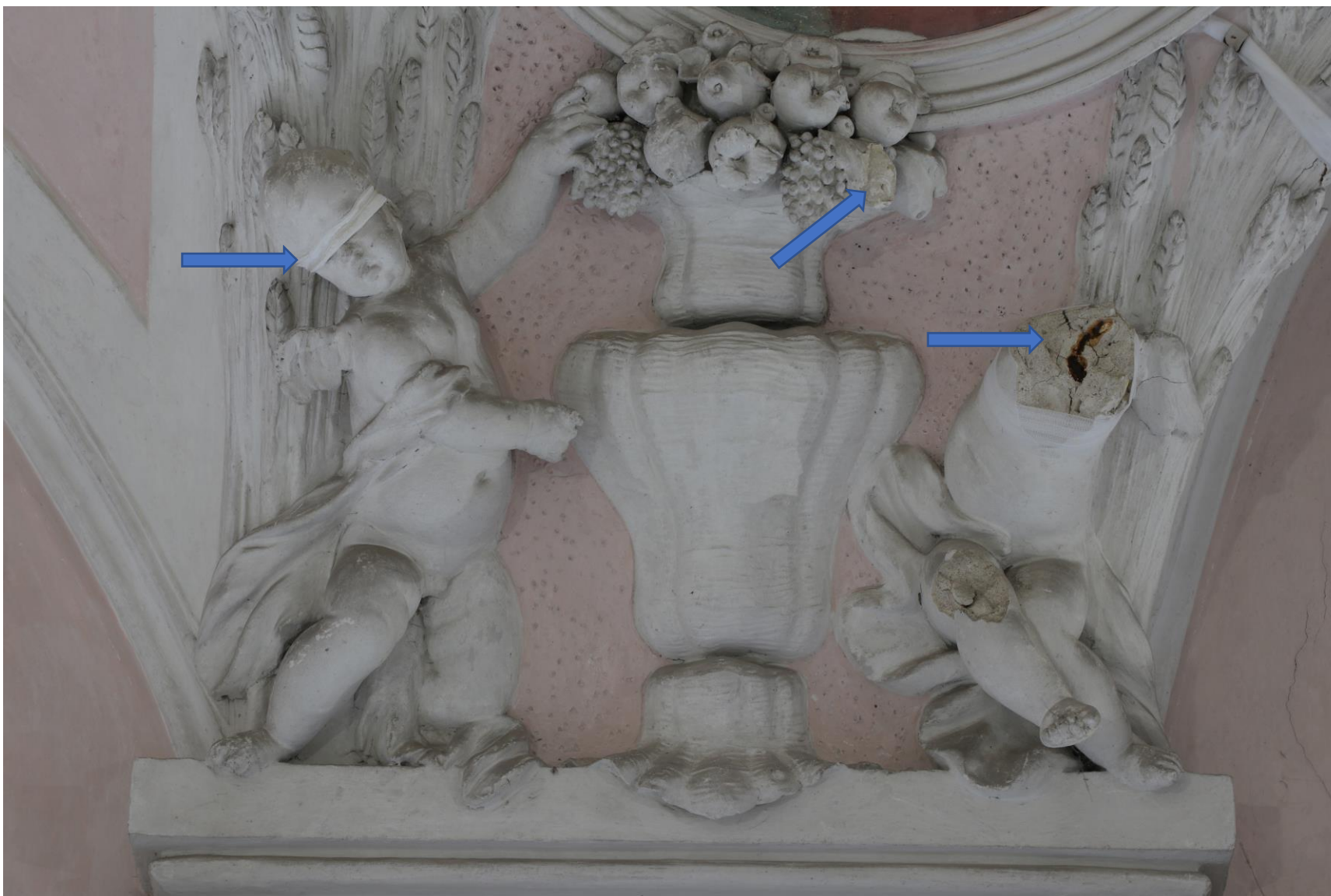

Fontanovy štukové dekorace působí nesmírně lehce, hravě a bezprostředně, jakkoli váží desítky kilogramů a jsou plné kovovým armatur, hřebů a kovových drátů, na kterých drží.

Co-funded by
the European Union

NĚKTERÉ ČÁSTI ŠTUKOVÝCH DEKORACÍ JSOU V HAVARIJNÍM STAVU

- Jelikož kovové armatury v důsledku pronikající vlhkosti reziví, ztrácejí svou nosnou úlohu.
- Některé části pak praskají, rozpadávají se, hrozí odpadnutím či trpí jinými druhy poškození.

Co-funded by
the European Union

Ukázka provizorně fixované hlavy putto z předchozího slidu, která praskla a hrozila zřícením celé přední části obličeje. Dnes již restaurováno.

Ukázka těla putto z předchozího slidu, kde jde vidět uprostřed korodovanou kovovou armaturu, která již neplní svou nosnou funkci. Kolem je vrstva bohatá na hydrofilní sádku, jádrová vrstva štuky a další jemnější vrstvy štuky. Lze pozorovat četné praskliny. Horní část těla putto s hlavou odpadla a roztříštila se. Jde o nevratnou ztrátu.

Co-funded by
the European Union

- Na řadě míst naleznete sondy do omítkových vrstev, které udělali restaurátoři pro zjištění původní barevnosti.
- Na těchto místech lze krásně pozorovat jednotlivé tahy špachtle, drobné nuance a zdobení.
- Tyto nuance nelze většinou na štukových dekoracích pozorovat, protože běžně jsou skryté pod četnými vrstvami vápenných líček. Štuky se totiž v minulosti většinou jen natřeli novou vrstvou barvy, když je lidé chtěli opravit či vyčistit.
- V důsledku toho nejde množství krásných detailů vůbec vidět, protože jsou „zalité“ pod vrstvami nátěrů.

Stratigrafie omítkových vrstev lze pozorovat ně některých místech v sále. Restaurátorům a historikům umění tyto stratigrafie pomáhají porozumět, kolik vrstev se nachází pod stávající (proto se číslují), jakou mají barevnost.

Díky stratigrafii lze například zjistit, že růžová barva sálu je až novodobou záležitostí. Takto sál původně nevypadal.

Takto vypadal list před očištěním restaurátorů.

Takto list vypadal po očištění. Lze zřetelně pozorovat tahy špachtle a detaily.

Co-funded by
the European Union

Litera A.

Repraesentatur Venus cum suo
Cupidine, cui monstrat plantam
Spinam calcata vulneretam inde
fabulantur provenisse rosas rubras.

B.

Submersus Narcissus forma sua avi,
vidus ex quo productam florem fabula
dicit, folijs apte cingatur, et nu,
dum honore tamen, apte tegatur.

C.

San Servus agricolarum etc. ferri
coronam ex floribus frumentis
compositis, ipsemet medius folijs milij,
hordei, etc. contextus, sinistra te,
nat ferrum, quo finditur terra,
aliquid de aratro apparcat apte.

D.

Dea Segetum fores respiciens San,
spiralis caput quo more ornatur,
in dextra fasciculum papaveris.
media quasi in frumento Araminei

bis ligato sinistra ferrum pro mes,
se aptum. Sic manus, et unus
pes apparere possunt.

E.

Ars Corrigit.

Personae galeata seductio stercuvia,
li fixe tenens transplantatam arbo,
stem cum senticibus insitis in dext,
opm, dextra cultum Hortulanicum
ad sinistram latus fm partem tra,
affus cum paucis aptis horto colen,
do instrumentis, in pectore Aimerne
scutulum, aduse capite signatum
propter Scientiam, que eget ars ad
in dextra manu habent, sex digitos
propter operationem, quam corrigit,
scligit, etc. natam.

F.

L. T. V. R. T.

Statua demissiva, huiusq, manibus ob
delectandos homines, et animal. s. s.

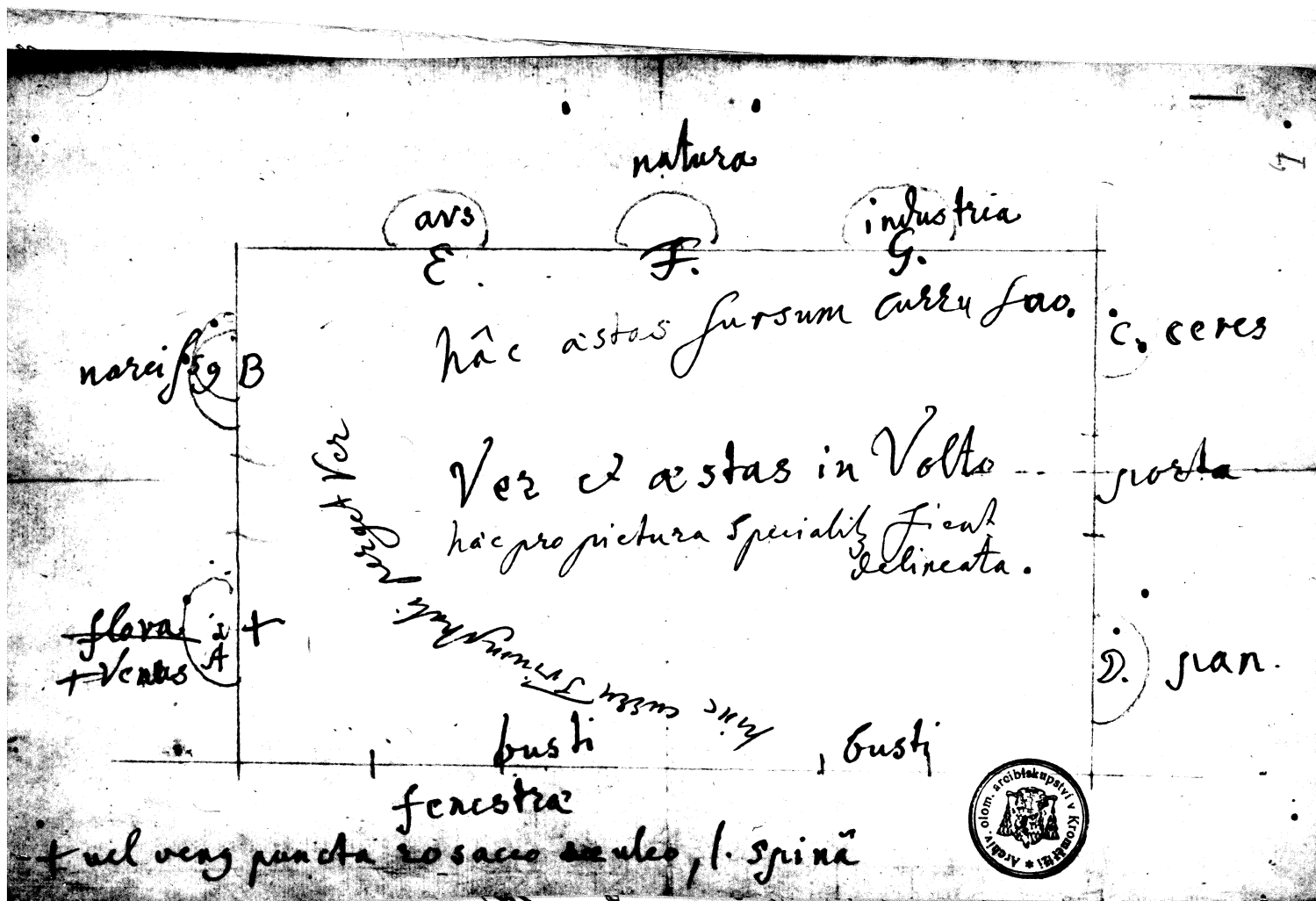
V olomoucké pobočce Zemského archivu Opava se dochoval v kopii návrh umělecké výzdoby severního sálu od Martina Antonína Lublinského z doby před rokem 1690. **Jde o naprosto unikátní dokument,** který nám pomohl porozumět smyslu výzdoby.

- Dokument je psaný v latině.
- Originál se buď nedochoval, anebo není známo jeho uložení.
- Pod jednotlivými písmeny A–G poskytuje jednoduché popisy jednotlivých soch.
- Dokument se dochoval pouze pro sál jara a léta. Pro zbylé sály se nedochoval.

E. O. 54/11

Quantum
1690.

V olomoucké pobočce Zemského archivu Opava se dochoval v kopii rovněž nákres rozmístění výzdoby v severním sálu od Martina Antonína Lublinského. **Jde o naprosto unikátní dokument**, který nám pomohl porozumět smyslu výzdoby.

- Dokument je psaný v latině.
- Originál se buď nedochoval, anebo není známo jeho uložení.
- V nákresu jsou značena písmeny A–G a náměty místa, kam měly být umístěny pískovcové sochy. Prostředek klenby měl znázorňovat malbu jara a léta. Jsou rovněž zaznačeny otvory pro dveře, okna a umístění mramorových bust.

Martin Antonín Lublinský, schéma malířské a sochařské výzdoby západní sály terreny zámku v Kroměříži, 1688–1690, reprodukce, papír, Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc. Foto: Jana Zapletalová

Ve Vědecké knihovně v Olomouci se dochovala část originálních kreseb Martina Antonína Lublinského. Podle těchto kreseb ztvárnil anonymní sochař sochy v pískovci.

Martin Antonín Lublinský, *Umění, Příroda, Pile*, 1688–1690, lavírovaná perokresba, papír, Vědecká knihovna v Olomouci. Foto: Vědecká knihovna v Olomouci

Co-funded by
the European Union

STUCCO DECORATION ACROSS EUROPE (2022-1-CZ01-KA220-HED-000085652)

E

F

G

B

A

natura

ars E   industria G

nascitur B   hęc astas fursum curru suo. c. ceres

Ver et astas in Volto   porta

hęc pro pictura specialit Ficul delineata.

flora A   hęc cuncta Truncantur Ver

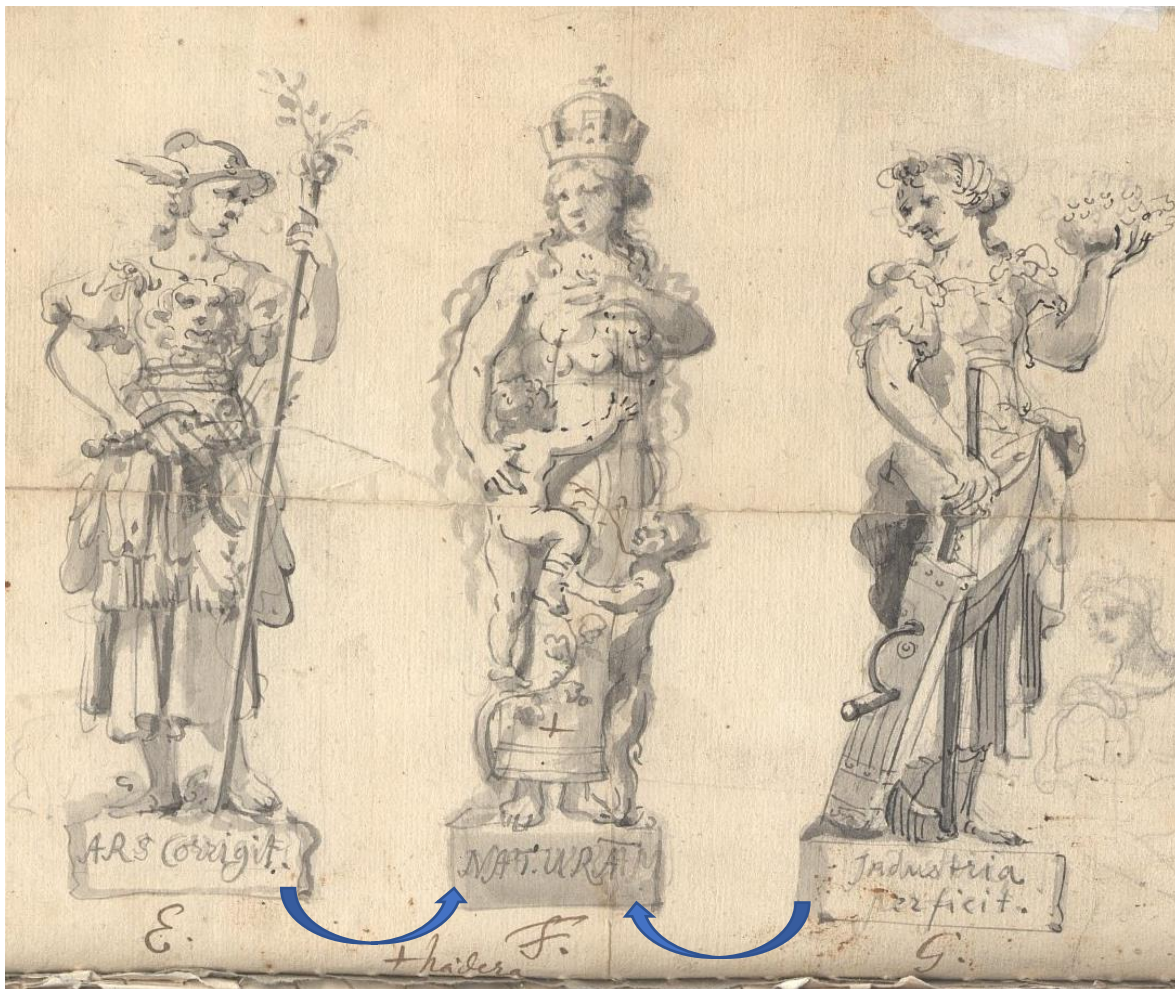
fenestra   busti

hęc vel veng puncta no sacro aules, l. spinã

D. jan.

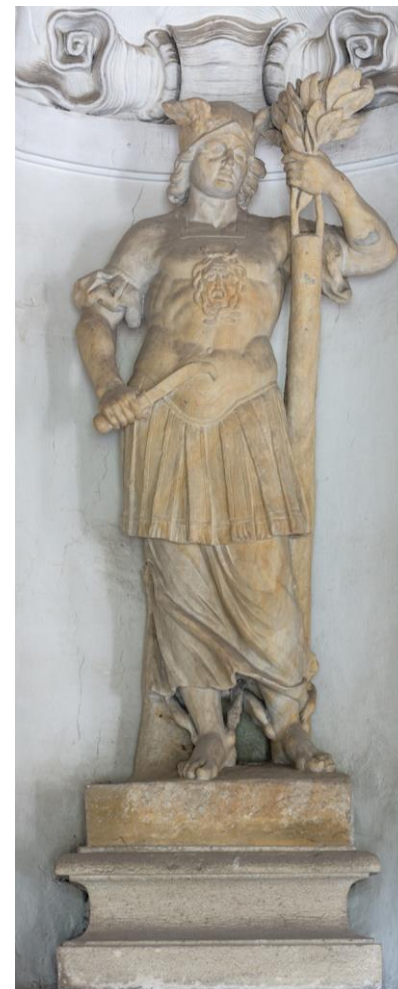

ARS CORRIGIT NATURAM

NATURAM INDUSTRIA PERFICIT

UMĚNÍ OPRAVUJE PŘÍRODU

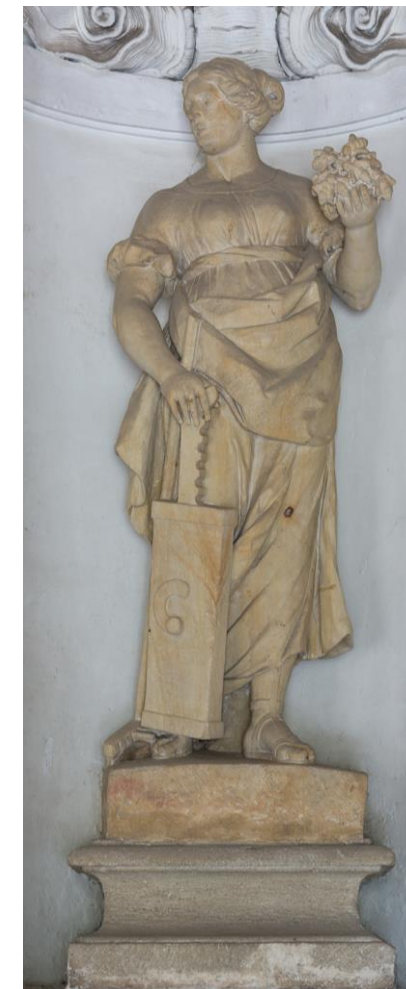
PŘÍRODU DOTVOŘUJE PÍLE

UMĚNÍ

PŘÍRODA

PÍLE

Umění upravuje Přírodu, Píle ji dotváří.

Co-funded by
the European Union

STUCCO DECORATION ACROSS EUROPE (2022-1-CZ01-KA220-HED-000085652)

UMĚNÍ (zahradní)

Popis Martina Antonína Lublinského v překladu z latiny z ikonografického konceptu pro výzdobu:

E. Umění opravuje. Postava s přilbou jak drží zabodnutou merkurovskou hůl v podobě roubovaného stromu s vloženými větvičkami roubování. V pravé ruce drží zahradnický nůž, u levého boku bude mít zahradnickou brašnu s několika nástroji vhodnými k péči o zahradu. Na hrudi bude mít Minervin štít zdobený hlavou Medúzy na znamení Moudrosti, kterou toto umění vyžaduje. Na pravé ruce by měla mít šest prstů kvůli činnostem, když opravuje, vybírá, upravuje přírodu.

Co-funded by
the European Union

PŘÍRODA

Popis Martina Antonína Lublinského v překladu z latiny z ikonografického konceptu pro výzdobu:

Polonahá socha, z jejíchž pěti ňader vytéká či prýští k potěše lidí i zvířat mléko. V pase bude přepásána a tolik by měly být vidět pouze nohy. Pravou rukou by měla náhlým pohybem pozdvihovat chlapce, aby se napil z prsou. Levicí si bude tisknout ňadra. Zespodu se bude opice pokoušet dostat rovněž k mléku. Zespodu ji ovíjí břečtan směrem nahoru.

Co-funded by
the European Union

PÍLE

Popis Martina Antonína Lublinského v překladu z latiny z ikonografického konceptu pro výzdobu:

G. Píle. Pohlíží na obě, v pravé ruce drží zahradnickou motyku, kterou se kypří půda, a nad tím nástroj, pomocí něhož se břemena zvedají sama. V levé ruce by měla držet roj včel, který vyletěl z úlu ze stromoví pod lípou. Po boku může mít lineární pravidlo a kružidlo.

Co-funded by
the European Union

VENUŠE (řec. Afrodíta)

bohyně lásky, matka Amora

Socha zachycuje moment z bájí, kdy si Venuše zapíchlá do nohy trn růže, když spěchala na pomoc umírajícímu Adonidovi; kapky její krve potřísnily bílou růži a zbarvily ji do nachova – proto od té doby bývají růže rudé. Růže měla být podle mytologie původně bílá.

- Krásná mladá obnažená žena.
- Typickou květinou byla růže.
- V blízkosti se nachází její syn Amor, který jí pomáhá vydělat trn z chodidla.

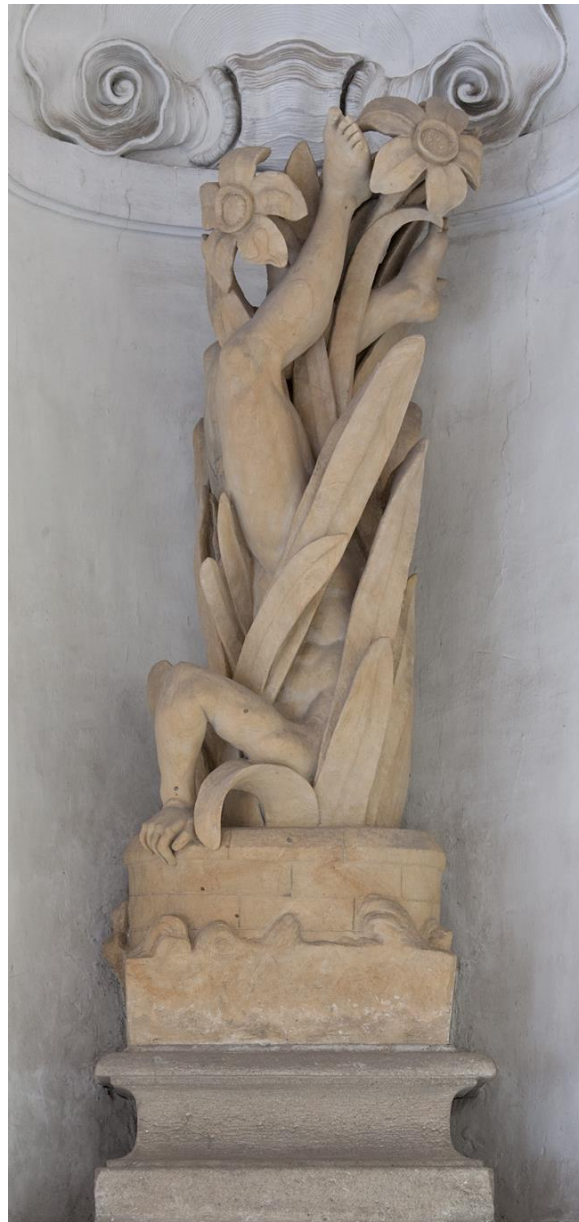
Popis Martina Antonína Lublinského v překladu z latiny z ikonografického konceptu pro výzdobu:

Písmeno A. Znázorňuje Venuši s jejím malým Kupidem, kterému ukazuje chodidlo, které si poranila při šlápnutí na trn, odtud prý pocházejí rudé růže.

Co-funded by
the European Union

NARCIS (řec. Narkissos)

Krásný mladík, který pohrdl láskou nymfy Echó. Zamiloval se sám do sebe – do svého odrazu ve vodní hladině tůňky, pramene či fontány. Stále se na sebe díval, ale nebyl schopen dosáhnout lásky od svého odrazu. Postupně neopětovanou láskou chřádl, až se utrápil. Podle Ovidiových *Proměn* se proměnil v květinu narcis.

Na této soše, která sama o sobě není nikterak sochařsky kvalitní prací, je však mimořádný neotřelý a odvážný nápad konceptora Martina Antonína Lublinského, podle něhož měl sochař vytvořit postavu Narcise vzhůru nohama, jak je hlavou zabodnutý ve fontáně a jeho tělo již obrůstají listy a květy narcisů.

Popis Martina Antonína Lublinského v překladu z latiny z ikonografického konceptu pro výzdobu:

B. Utonulý Narcis, který toužil po své podobě. Takto prý vznikla báje o této květině. Nechtě ho vhodným způsobem obklopují listy, je znázorněn ctnostně nahý, avšak vhodně zakrytý.

Co-funded by
the European Union

CERES (řec. Démétér)

bohyně úrody a zemědělství, hojnosti země

Mezi jeho symboly patří:

- obilný snop symbolizující úrodnost
- obilný věnec na hlavě
- srp

Popis Martina Antonína Lublinského v překladu z latiny z ikonografického konceptu pro výzdobu:

D. Bohyně obilí Ceres pohlížející na Pana, hlavu by měla mít zdobenu podle zvyku klasy. V pravici nechť drží svazek máku. V levé ruce bude držet takřka uprostřed obilí, dvakrát převázaného slámou, srp. Mohou být vidět obě ruce a noha.

PAN (lat. Faunus)

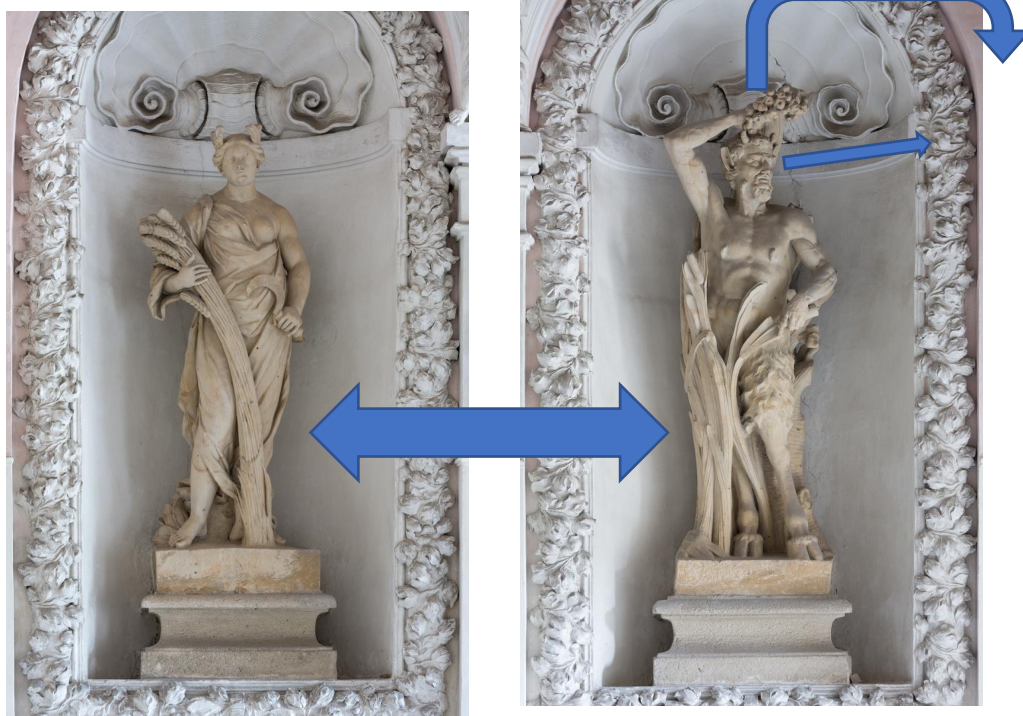
bůh lesů, polí a stád

- Starší škaredý muž, který má spodní část těla kozlí.
- V pravé ruce drží květinový věnec, který dával původně na hlavu Cereře, na niž se díval.
- V levici drží nůž.
- Kolem těla má rákosí (odkaz na milovanou nymfu Sýrinx, která se proměnila v rákosí, když se ji snažil získat), proto si následně nařezal z rákosí alespoň pruty a vytvořil z nich flétnu sýringu.
- Žil v krajinách bájně Arkádie.

Popis Martina Antonína Lublinského v překladu z latiny z ikonografického konceptu pro výzdobu:

C. Pan, bůh rolníků atd., dává Cereře věnec z květin s vpletenými obilnými klasy. Sám je vprostřed zakrytý listy prosa, ječmene atd. V levici nechť drží železo, jímž se brázdí zem a vypadá jako jakýsi pluh.

CHYBA NAŠICH PŘEDKŮ

Na kresbě Martin Antonín Lublinský nakreslil Pana vlevo, jak klade věnec z květin na hlavu bohyni úrody Ceres.

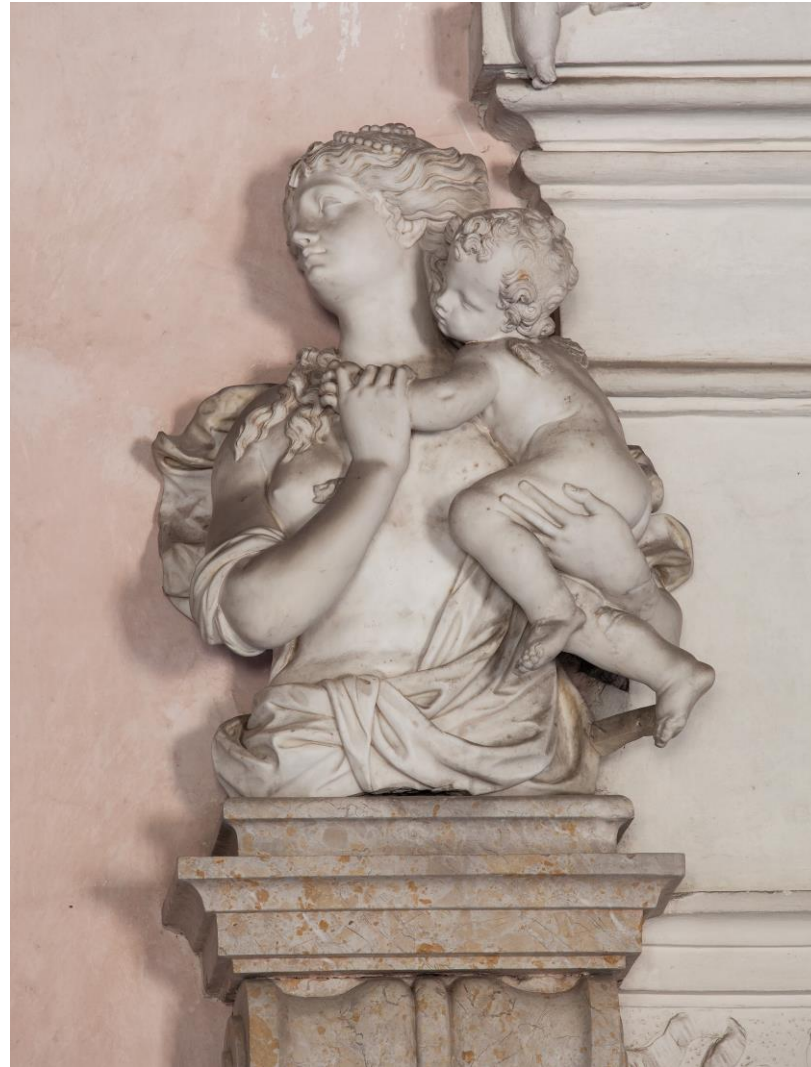
Do schématu však patrně mylně zaznačil písmena naopak (písmeno C a D). Při realizaci tuto chybu nikdo neopravil. Lublinský byl při osazování soch do nik již na věčnosti.

V důsledku tedy umístili na stěnu sochu Ceres doleva, zatímco Pana doprava. Proto se zcela nelogicky dívá ven z okna do zahrad a není jasné, co dělá s věncem (dvojice obrázků nahoře). Správně měly být socha rozmístěny tak, jak to ukazuje dvojice obrázků dole.

Bohyně DIANA (ARTEMIS)

Bohyně Venuše (AFRODITA)

BUSTY Z CARARSKÉHO MRAMORU

Autorem bust byl benátský sochař **Tommaso Rues**, v té době velmi prestižní sochař.

Mezi jednotlivými bustami lze pozorovat určité výkyvy v kvalitě dané patrně podílem dílny.

Naprosto **špičkové kvality jsou busty Diany a Venuše**, které jsou i o něco větší než ostatní. Ostatní znázorňují další antické bohy. Portály flankují busty černochoů, v rozích jsou busty Turků a enigmatických postav. Sochy si biskup Karel nechal dovést z Benátek.

Turek (?)

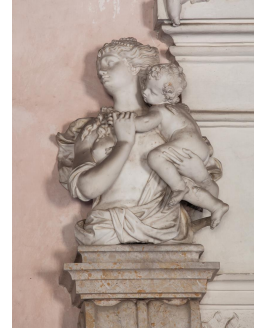
Dafné

Diana

Venuše

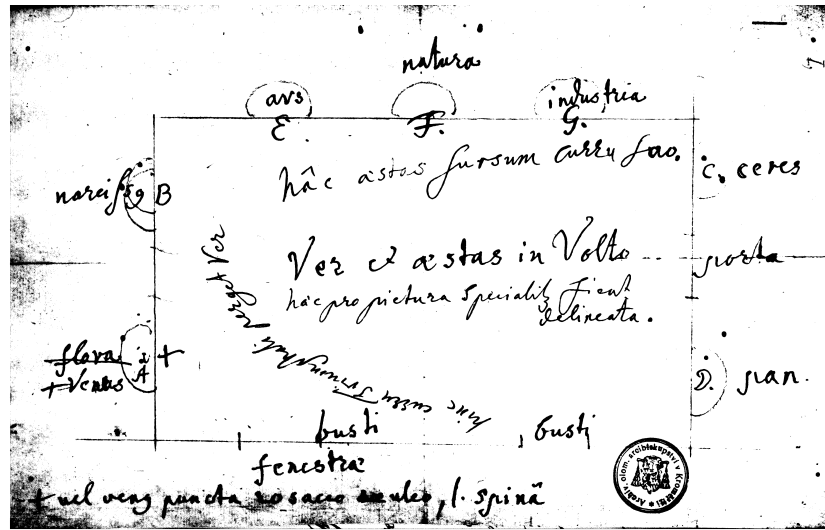

Apollon

Evidentně souvisí spolu Apollon a Dafné

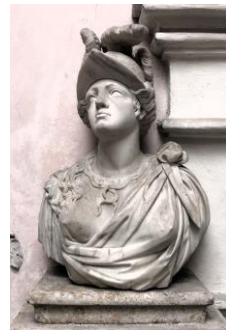
Turek (?)

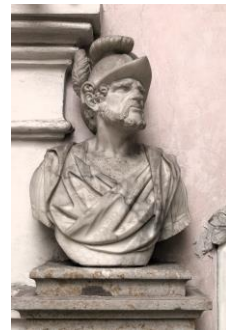
(?)

(?)

Minerva

Mars

Saturn

(?)

Znak Maxmiliána Josefa Gottfrieda Sommerau-Beckha, kardinála a arcibiskupa olomouckého v letech 1836–1853. Znak se nachází nad špaletou centrálních dveří při vstupu do zahrady.

Co-funded by
the European Union

APOLLONOVA GROTTA

Co-funded by
the European Union

Co-funded by
the European Union

DŮLNÍ GROTTA

Co-funded by
the European Union

Co-funded by
the European Union

STUCCO DECORATION ACROSS EUROPE (2022-1-CZ01-KA220-HED-000085652)

Co-funded by
the European Union

STUCCO DECORATION ACROSS EUROPE (2022-1-CZ01-KA220-HED-000085652)

Co-funded by
the European Union

STUCCO DECORATION ACROSS EUROPE (2022-1-CZ01-KA220-HED-000085652)

JIŽNÍ SÁL (SÁL PODZIMU A ZIMY)

Co-funded by
the European Union

PODZIM

Znamení zvěrokruhu:

- Váhy
- Štír
- Střelec

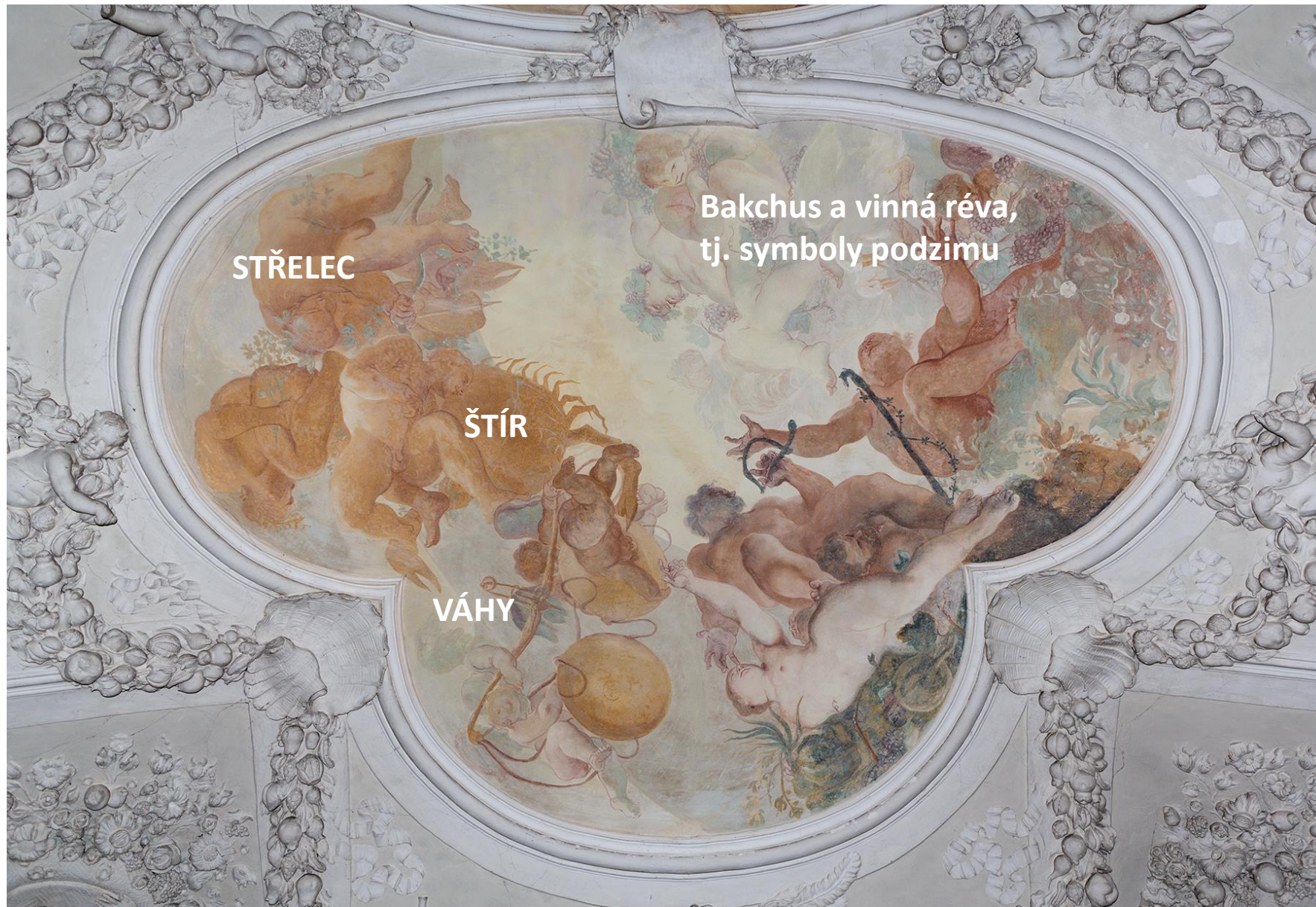
ZIMA

Znamení zvěrokruhu:

- Kozoroh
- Ryby
- Vodnář

STŘELEC

Bakchus a vinná réva,
tj. symboly podzimu

ŠTÍR

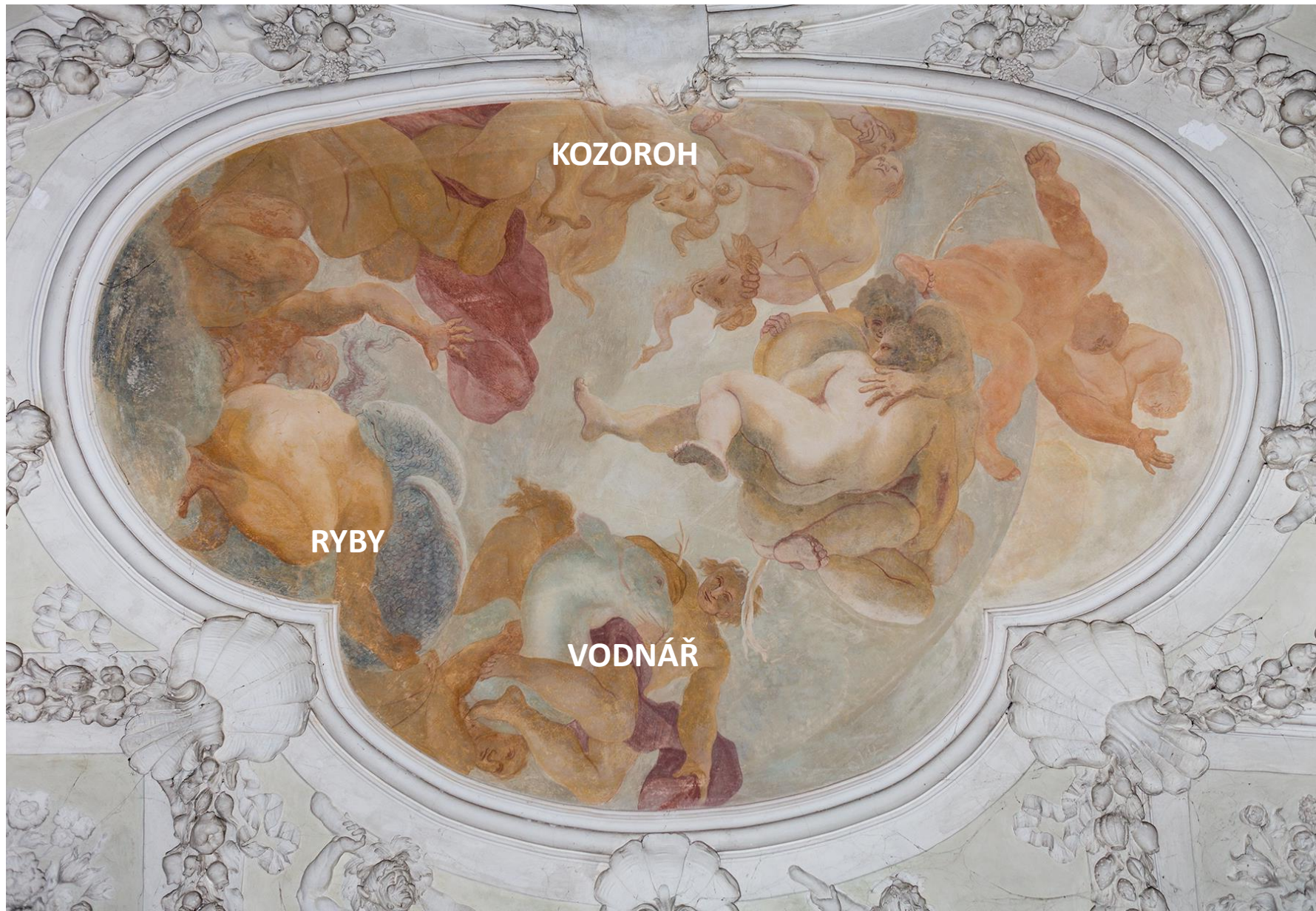
VÁHY

Co-funded by
the European Union

STUCCO DECORATION ACROSS EUROPE (2022-1-CZ01-KA220-HED-000085652)

KOZOROH

RYBY

VODNÁŘ

Co-funded by
the European Union

STUCCO DECORATION ACROSS EUROPE (2022-1-CZ01-KA220-HED-000085652)

NÁSTĚNNÉ MALBY V OVÁLNÝCH MEDAILONECH:

autor: PAOLO PAGANI

- Nástěnné malby jsou velmi zničené a hodně přemalované.
- V důsledku toho není možné určit jednoznačně jejich námět.
- Medailony znázorňovaly různé nahé mužské figury, které se symbolicky váží k tématu podzimu a zimy (např. nahý zimou se třesoucí muž, muž kyprých tvarů s révou podobný Bakchovi atd.).
- Původně zářily intenzivními barvami mezi bělostnými štuky.

Co-funded by
the European Union

ŠTUKOVÉ DEKORACE V SÁLE PODZIMU A ZIMY:

- Tematicky se váží k podzimu (např. plody vinné révy, další plody, putti jako malí satyři s révou ad.)

Co-funded by
the European Union

Co-funded by
the European Union

Co-funded by
the European Union

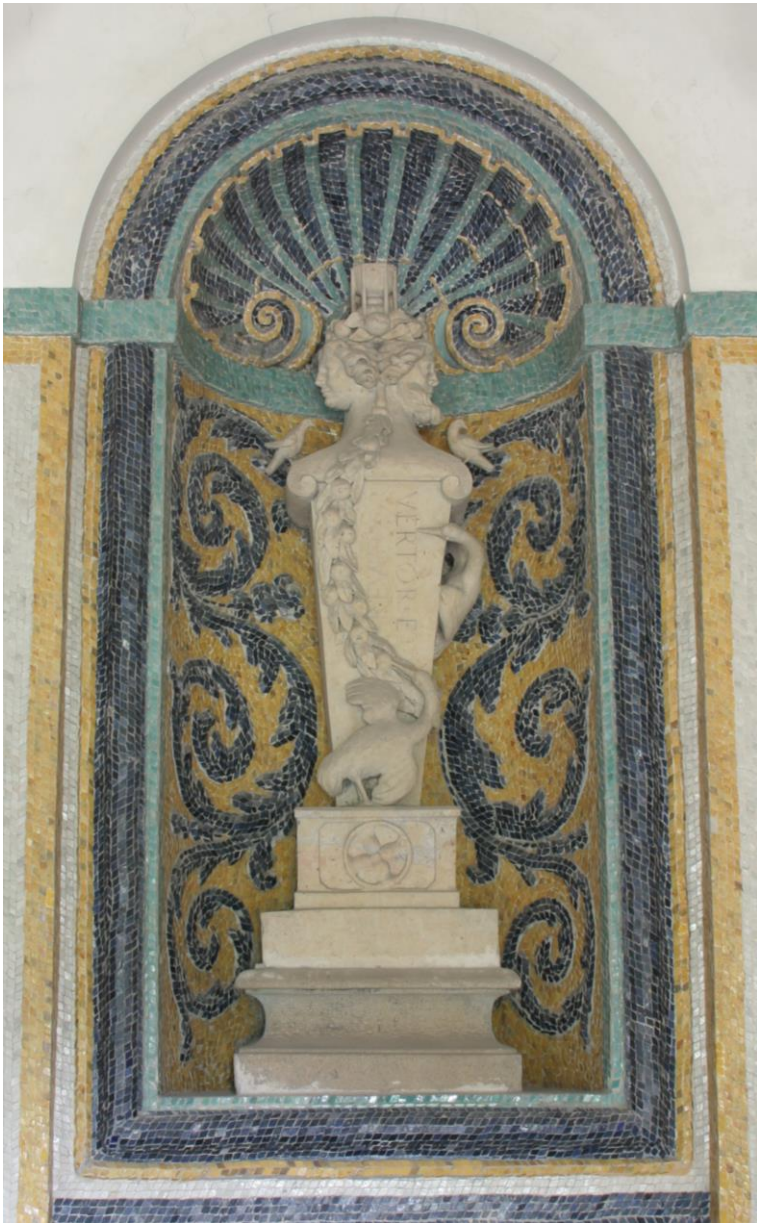
STUCCO DECORATION ACROSS EUROPE (2022-1-CZ01-KA220-HED-000085652)

Co-funded by
the European Union

HERMOVKA SE SYMBOLIKOU ČASU A JEHO CYKLIČNOSTI

- Hlava mladého muže se dívá doleva směrem k letnímu slunovratu (znázorňován obvykle jako mladý muž, neboť k němu dochází v první části roku).
- Hlava starého muže se dívá doprava směrem k zimnímu slunovratu (znázorňován obvykle jako starý muž, neboť k němu dochází až v závěru roku).
- Klepsydra (přesýpací hodiny) na obou hlavách symbolizuje plynutí času, v tomto případě cykličnost. Střídání mladého a starého.
- Kolo na soklu – kolo se neustále točí, nemá začátek ani konec, takže symbolizuje věčný koloběh, plynutí času.
- K symbolice času se vztahuje rovněž latinský nápis na hermovce VERTOR ET REVERTOR, tj. *Ubíhá a vrací se*.
- Význam ptáček a volavek je enigmatický.
- Může mít jako celek kromě cykličnosti a koloběhu přírody a života i nějaký vztah k symbolice osudu.

- Hermovka s oběma slunovraty může souviset s nebeskými branami v souhvězdích Raka a Kozoroha a putování duše, jak je popsal Macrobius v komentáři k Scipionovu snu (srov. Radka Nokkala Miltová, *Ve společenství bohů a hrdinů...*, Brno 2016, s. 107).

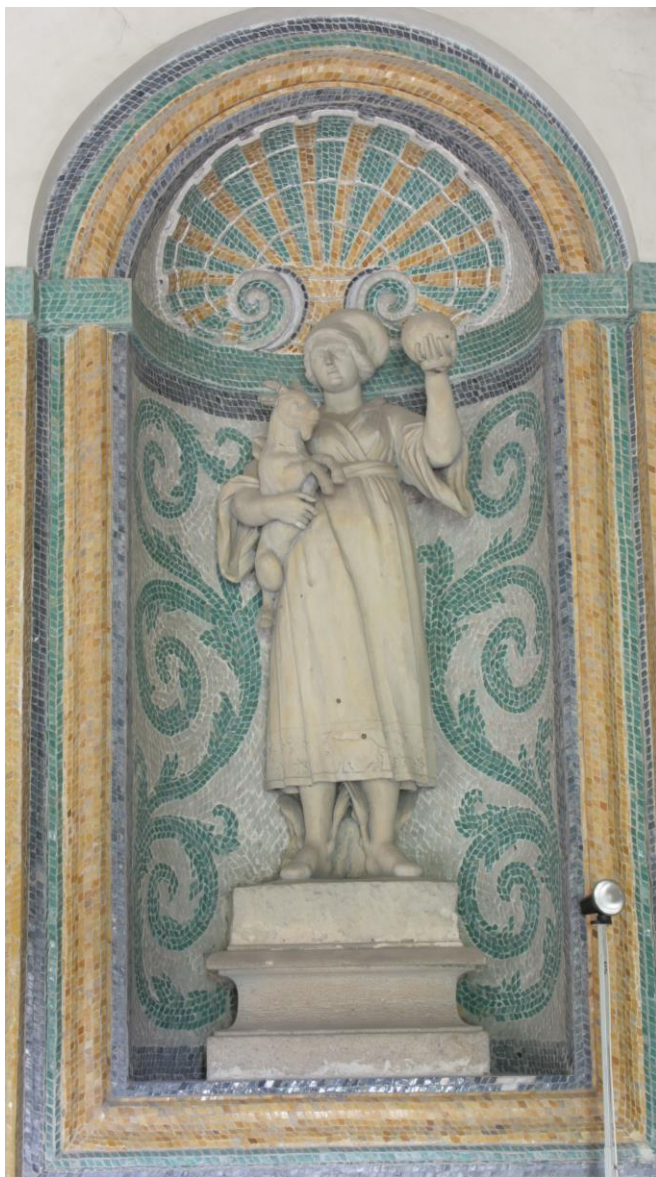

LETNÍ SLUNOV RAT

Zobrazuje se následujícím způsobem, a to podle *Ikonologie* Cesara Ripy, kterou hojně Martin Antonín Lublinský používal:

- Je mladý, protože letní slunovrat je v roce dříve.
- Je méně oděný, protože v létě bývá horko.
- Na hlavě má věnec z obilných klasů – symbol léta.
- Přes hrud' má pruh s 9 hvězdami.
- V pravici drží raka – symbol zodiaku, kdy dochází k letnímu slunovratu.
- Koule v levé ruce značí cykličnost (horní $\frac{3}{4}$ by měly být světlé): světlé tři čtvrtiny glóbu symbolizují délku dne.
- Křidélka na nohách (správně 3 bílá a 1 černé): běh času, delší den, krátká noc.

ZIMNÍ SLUNOV RAT

Zobrazuje se následujícím způsobem, a to podle *Ikonologie* Cesara Ripy, kterou hojně Martin Antonín Lublinský používal:

- Bývá většinou starší (v Kroměříži však není), protože zimní slunovrat nastává v roce až později.
- Je více oděný a na hlavě má čapku kvůli chladu.
- Na spodním lemu šatů má pruh s 9 hvězdami.
- V pravici drží kozorožka – symbol zodiaku, kdy dochází k zimnímu slunovratu.
- Koule v levé ruce značí cykličnost (spodní $\frac{3}{4}$ by měly být tmavé): světlá čtvrtina glóbu symbolizuje délku dne.
- Křidélka na nohách (správně 3 černá a 1 světlé): běh času, delší noc, krátký den.

SATYR

Muž s oslíma ušima a spodní částí těla kozlí. Hraje na píšťalu, bubnuje a tančí. Zpravidla sídlil v lesích a působil v Bakchově družině. Šlo o lenošivé a chlípné stvoření. Svůj čas trávil popíjením vína a pronásledováním nymf. Symbolizují nízkost a pudovost.

Co-funded by
the European Union

BAKCHANTKA

nepěkná žena v tanečním nakročení. Hraje na tamburínu, u nohou jí stojí kráter (nádobu patrně s vínem). Na hlavě má věnec z břečťanu, rostliny zasvěcené Bakchovi. Jde patrně o jednu z žen z Bakchovy suity spojených s bakchickými průvody a mystérii. Symbolizuje nízkost a pudovost.

Co-funded by
the European Union

Velmi problematická identifikace, dosud ne zcela jednoznačně určený námět.

- Muž a žena, oba na hlavách věnce z plodů (symbol úrodnosti).
- Klín ženy halí roh hojnosti (symbol úrodnosti).
- Pravá ruka ženy a pravá noha přechází prsty v kořínky a začíná vrůstat do země.

APOLLÓN A DAFNÉ

Dříve identifikováno jako Apollón a Dafné. Tato identifikace ale není vůbec přesvědčivá.

PROMĚNA TIRSÉNIE (?)

Jde o báji uvedenou v traktátu Giovanniho Battisty Ferrariho *De florum cultura*, která popisuje proměnu Tirsénie, matky Harmonilla, v citrusové stromy. Citrusy pěstoval biskup Karel – nechával si posílat sazenice z Tyrolska pro Květnou zahradu. Citrusy byly v době raného novověku mezi šlechtou nesmírně populární, vnímané mj. i jako všelék na rozličné neduhy. Jde o velmi raritní námět v barokní ikonografii.

Velmi problematická identifikace, dosud ne zcela jednoznačně určený námět.

- Nahá žena hledící k nebi.
- Za jejími zády orel (snad Jupiter?).
- Vpravo koza (snad bájná koza Amaltheia?).
- Před ženou stojí včelí úl, z něhož vylétá roj včel a zakrývá ženě celý klín.
- Snad nymfa **MELISSA**, která se následně proměnila ve včelu. Byla to jedna z nymf, které se staraly o Jova, když byl dítětem. Dávaly mu sát mléčko z bájné kozy Amaltheie a živily ho včelím medem. Jde o velmi raritní námět v barokní ikonografii.

Co-funded by
the European Union

SCHODIŠTĚ

Co-funded by
the European Union

ČAS VĚČNÝ

Mladík se symbolem urobora (hada požírajícího svůj ocas, tj. něčeho, co nezačíná a nekončí).

ČAS POMÍJIVÝ

V podobě Saturna (Chrona) jako starý muž požírající své dítě. Symbolizuje plynutí času. Zde evidentně jako protějšek Věčnosti ve smyslu souboje smrtelného a nesmrtelného, věčného a pomíjivého). Obě sochy se obrací k sobě, jako kdyby komunikovaly).

Co-funded by
the European Union

Scuola universitaria professionale
della Svizzera italiana

SUPSI

JAGIELLONIAN
UNIVERSITY
IN KRAKÓW

Palacký University
Olomouc

UNIVERSITÀ
DI TORINO

ITAM ARCCHIP
INSTITUTE OF THEORETICAL
AND APPLIED MECHANICS

DĚKUJEME, ŽE SE ZAUJETÍM PŘEDÁVÁTE
V RÁMCI PROHLÍDEK ZNALOSTI DÁL, ABYSTE UMOŽNILI
CO NEJVÍCE LIDEM POZNAT
EVROPSKÉ KULTURNÍ DĚDICTVÍ
A ODKAZ OLOMOUCKÝCH BISKUPŮ A ARCIBISKUPŮ

Co-funded by
the European Union

STUCCO DECORATION ACROSS EUROPE (2022-1-CZ01-KA220-HED-000085652)